

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒĢIJA

EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒĢIJAS IETEIKUMS

(2011. gada 22. decembris)

par nacionālo iestāžu pilnvarām makrouzraudzības jomā

(ESRK/2011/3)

(2012/C 41/01)

EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒĢIJAS VALDE,

sistēmas, jo noteikumu pieņemšana finanšu stabilitātes nodrošināšanai vispirms ir nacionālā līmeņa jautājums.

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 2. panta 2. punktu, 4. panta 2. punkta a) apakšpunktu, kā arī 25. protokolu par kopīgas kompetences īstenošanu,

(3) Atsevišķās dalībvalstīs šobrīd tiek apspiesti priekšlikumi tiesību aktiem makrouzraudzības jomā.

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regulu (ES) Nr. 1092/2010 par Eiropas Savienības finanšu sistēmas makrouzraudzību un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveidošanu⁽¹⁾ un jo īpaši tās 3. panta 2. punkta b), d) un f) apakšpunktu, kā arī 16.–18. pantu,

(4) Nepieciešams sniegt vadlīnijas par makrouzraudzības pilnvarām valsts līmenī, lai sabalansētu nepieciešamību saskaņot valstu pieejas ar nepieciešamību saglabāt elastību nacionālo īpatnību gadījumā.

ņemot vērā Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2011. gada 20. janvāra Lēmumu ESRK/2011/1, ar ko pieņem Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas Reglamentu⁽²⁾, un jo īpaši tā 15. panta 3. punkta e) apakšpunktu, kā arī 18.–20. pantu,

(5) Nepārprotami izteikts skaidrs mērķis veicinās nacionālās makrouzraudzības iestādes izvairīties no nepamatotas bezdarbības. Makrouzraudzību valsts līmenī var īstenot pēc nacionālo makrouzraudzības iestāžu iniciatīvas vai sekojot ESRK ieteikumiem un brīdinājumiem.

tā kā:

(1) Skaidri definēti politikas pamatprincipi ir efektīvas makrouzraudzības priekšnoteikums. Makrouzraudzības politika Eiropas Savienības līmenī tika iedibināta ar Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) izveidošanu Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas ietvaros, un tā īstenojama, izsakot brīdinājumus un sniedzot ieteikumus, kuriem jāseko rīcībai.

(6) Atkarībā no nacionālā institucionālā regulējuma, makrouzraudzību parasti īsteno viena iestāde vai koleģiāla institūcija, kurā pārstāvētas vairākas iestādes. Jebkurā gadījumā pilnvarotajai iestādei ir jābūt nosakāmai skaidri un caurredzami.

(2) Vienlaikus makrouzraudzības efektivitāte Savienībā ir atkarīga arī no dalībvalstu nacionālās makrouzraudzības

(7) Regulas (ES) Nr. 1092/2010 preambulas 24. apsvēruma nosaka: "valstu centrālajām bankām būtu jāuzņemas vadoša loma makrouzraudzībā to pieredzes un esošo uzdevumu dēļ finanšu stabilitātes jomā". Šis secinājums vēl jo vairāk attiecas uz gadījumiem, kad centrālās bankas ir atbildīgas arī par makrouzraudzību.

(1) OV L 331, 15.12.2010., 1. lpp.

(2) OV C 58, 24.2.2011., 4. lpp.

(8) Atkarībā no institucionālā regulējuma valsts līmenī, iestādes, kuru pilnvaru īstenošana var ietekmēt finanšu stabilitāti, var sadarboties dažādos veidos, sākot ar sadarbības koordinēšanu līdz datu un informācijas apmaiņai.

(9) ESRK apspriedīs ar kompetentajām valstu iestādēm plānoto makrouzraudzības pasākumu potenciālo pārrobežu ietekmi, lai nodrošinātu minimālo sadarbības koordinēšanu un ierobežotu iespējamās negatīvās blakus efektus. Tādējādi, ESRK Sekretariāts ir savlaicīgi jāinformē par nozīmīgiem makrouzraudzības pasākumiem, ko ierosinājušas valstu iestādes, lai tos apspriestu ESRK Koordinācijas komitejā. Ja ESRK Koordinācijas komiteja to uzskatīs par vajadzīgu, par ierosinātajiem makrouzraudzības pasākumiem tiks informēta ESRK Valde.

(10) Makrouzraudzības iestādes uzdevumiem un pilnvarām ir jābūt skaidri definētiem. Ņemot vērā ES reformas, kas tiek īstenota saistībā ar kapitāla prasībām kredītiestādēm, iespējamo ietekmi⁽¹⁾, procedūrai, ar ko nosaka makrouzraudzības instrumentus – ievērojot attiecīgā tiesiskā regulējuma pamatprincipus – jānodrošina, ka politikas mehānismi var tikt savlaicīgi pielāgoti, reaģējot uz jauninājumiem un izmaiņām finanšu sistēmās un ņemot vērā finanšu stabilitātes risku mainīgo dabu. Makrouzraudzības iestādei ir *ex ante* jāpamato, kāpēc noteikti instrumenti ir nepieciešami, un tai ir iniciatīvas tiesības pieprasīt šādu instrumentu ieviešanu. Šiem instrumentiem būtu jāietver gan tādas, ar kuriem var ietekmēt cikliskos riskus, piemēram, pārmērīgu aizņemšanos, termiņstruktūru neatbilstību un kredītēšanas pieaugumu, gan tādas, ar kuriem var ietekmēt tirgus struktūras. Saistošo un nesaistošo instrumentu izmantošanu var institucionāli nošķirt.

(11) Caurredzamība veicina finanšu sektora un sabiedrības izpratni par makrouzraudzību un ir priekšnoteikums pārskatatbildībai pret likumdevēju, kas pārstāv plašās sabiedrības daļas intereses. Ņemot vērā to, ka makrouzraudzības pamatmērķi ir grūti izteikt skaitļos, pārskatatbildību var formulēt kā nepieciešamību sasniegt vidēja termiņa mērķus vai pienākumu publiski skaidrot makrouzraudzības instrumentu izmantošanas būtību.

(12) Makrouzraudzības politikas veidotāji var izjust spiedienu nepiemērot ierobežojošu politiku tautsaimniecības uzplaukuma apstākļos, bet veicinošu – lejupslīdes apstākļos. Lai nodrošinātu politikas uzticamību, makrouzrau-

dzības iestādēm būtu jābūt neatkarīgām un tādējādi aizsargātām pret iespējamo ārējo spiedienu. Centrālajām bankām, kurām uzticētas makrouzraudzības pilnvaras, jābūt neatkarīgām Līguma 130. panta izpratnē.

(13) Šis ieteikums neierobežo Savienības centrālo banku pilnvaras monetārās politikas jomā un ESRK uzticētos uzdevumus.

(14) ESRK ieteikumi tiek publicēti pēc tam, kad Eiropas Savienības Padome informēta par ESRK Valdes nolūku to darīt, un Padomei sniegta iespēja uz to atbildēt,

IR PIEŅĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

1. SADAĻA

IETEIKUMI

A ieteikums – Mērķis

Dalībvalstīm tiek ieteikts:

1) noteikt, ka makrouzraudzības galvenais mērķis ir garantēt finanšu sistēmas stabilitāti kopumā, tai skaitā stiprinot finanšu sistēmas noturību un mazinot sistēmisko risku veidošanos, tādējādi nodrošinot finanšu sektora ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmē;

2) nodrošināt, ka makrouzraudzība valsts līmenī var tikt īstenota pēc valsts makrouzraudzības iestāžu iniciatīvas vai sekojot ESRK ieteikumiem un brīdinājumiem.

B ieteikums – Institucionālie pasākumi

Dalībvalstīm tiek ieteikts:

1) noteikt valsts tiesību aktos iestādi ar makrouzraudzības pilnvarām, kas var būt gan atsevišķa iestāde, gan koleģiāla institūcija, kurā pārstāvētas vairākas iestādes, kuru darbībai ir būtiska ietekme uz finanšu stabilitāti. Valsts tiesību aktos ir jānosaka par makrouzraudzību atbildīgās iestādes vadības struktūru lēmumu pieņemšanas process;

2) ja par makrouzraudzību kā atbildīgā tiek noteikta atsevišķa iestāde, ir jāiedibina mehānisms sadarbībai ar visām iestādēm – neierobežojot šo iestāžu attiecīgās pilnvaras – kuru darbībai ir būtiska ietekme uz finanšu stabilitāti;

⁽¹⁾ Komisijas priekšlikumi Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību konsultatīvo uzraudzību un par grozījumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2002/87/EK par papildu uzraudzību kredītiestādēm, apdrošināšanas uzņēmumiem un ieguldījumu sabiedrībām finanšu konglomerātos (COM(2011) 453 galīgā redakcija) un Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību konsultatīvās uzraudzības prasībām (COM(2011) 452 galīgā redakcija).

- 3) nodrošināt, ka valstu centrālajām bankām ir vadoša loma makrouzraudzības politikas īstenošanā un ka makrouzraudzība neierobežo banku neatkarību, kas noteikta Līguma 130. pantā;
- 4) pilnvarot makrouzraudzības iestādi sadarboties un veikt informācijas apmaiņu, tai skaitā arī pārrobežu, un jo īpaši – informēt ESRK par pasākumiem, kas veikti saistībā ar sistēmiskajiem riskiem valsts līmenī.

C ieteikums – Uzdevumi, pilnvaras un rīki

Dalībvalstīm tiek ieteikts:

- 1) uzticēt makrouzraudzības iestādei vismaz tādus uzdevumus kā finanšu stabilitātes risku identificēšana, uzraudzība un izvērtēšana un attiecīgu pasākumu veikšana, lai sasniegtu tai noteikto mērķi, novēršot un mazinot šos riskus;
- 2) nodrošināt, ka makrouzraudzības iestādēm ir pilnvaras pieprasīt un savlaicīgi saņemt visus iestādes uzdevumu veikšanai nepieciešamos valsts līmeņa datus un informāciju, kā no mikrouzraudzības, vērstpapīru uzraudzības un ārpus uzraudzības sektora iestādēm, tā arī – atbilstoši pamatojot šādu pieprasījumu un veicot pasākumus konfidencialitātes nodrošināšanai – konkrētu iestāžu rīcībā esošo informāciju. Atbilstoši iepriekšminētajiem principiem, arī makrouzraudzības iestādēm jāsniedz mikrouzraudzības iestādēm nepieciešamie dati un informācija šo iestāžu uzdevumu īstenošanai;
- 3) pilnvarot makrouzraudzības iestādi noteikt un/vai izstrādāt uzraudzības metodes, lai koordinēti vai kopīgi ar mikrouzraudzības un vērstpapīru uzraudzības iestādēm identificētu tās finanšu iestādes un struktūras, kas ir sistēmiski nozīmīgas attiecīgās dalībvalsts mērogā, un arī noteikt vai ieteikt atbilstošu tiesisko regulējumu;
- 4) nodrošināt, ka makrouzraudzības iestādes rīcībā ir piemēroti instrumenti, lai sasniegtu tai noteiktos mērķus. Ja nepieciešams, jāiedibina skaidras un ātras procedūras, lai makrouzraudzības iestādei nodrošinātu šādus instrumentus.

D ieteikums – Caurredzamība un atbildība

Dalībvalstīm tiek ieteikts:

- 1) nodrošināt, ka lēmumi makrouzraudzības jomā un to pamatojums ir savlaicīgi pieejami publiski – izņemot, ja tas apdraud finanšu stabilitāti – un ka makrouzraudzības stratēģijas izstrādā un publicē makrouzraudzības iestāde;

- 2) pilnvarot makrouzraudzības iestādi nākt klajā ar publiskiem un privātiem paziņojumiem attiecībā uz sistēmiskajiem riskiem;
- 3) noteikt, ka makrouzraudzības iestāde atskaitās valsts parlamentam;
- 4) nodrošināt tiesisko aizsardzību makrouzraudzības iestādei un tās darbiniekiem, kad tie savus pienākumus veic godprātīgi.

E ieteikums – Neatkarība

Dalībvalstīm tiek ieteikts nodrošināt, ka:

- 1) virzībā uz tai noteikto mērķi, makrouzraudzības iestāde ir neatkarīga – vismaz savā darbībā – un jo īpaši no politiskām struktūrām un finanšu industrijas;
2. organizatoriski un finansiāli apsvērumi neietekmē makrouzraudzības īstenošanu.

2. SADAĻA

ĪSTENOŠANA

1. Interpretācija

Šajā ieteikumā piemēro šādas definīcijas:

“finanšu iestāde” ir finanšu iestāde, kas definēta Regulā (ES) Nr. 1092/2010;

“finanšu sistēma” ir finanšu sistēma, kas definēta Regulā (ES) Nr. 1092/2010.

2. Ieviešanas kritēriji

- 1) Uz šī ieteikuma ieviešanu attiecas šādi kritēriji:

a) ieteikumā minētie pasākumi jāievieš valsts tiesību aktos;

b) jānovērš labākās regulējuma vietas izvēles iespēja;

c) pienācīga vērība jāpievērš proporcionalitātes principam, ievērojot atšķirības finanšu iestāžu sistēmiskajā nozīmīgumā un institucionālajās sistēmās, kā arī ņemot vērā katra ieteikuma mērķi un saturu;

d) attiecībā uz A ieteikumu:

i) var noteikt vidēja termiņa politikas mērķus, lai precizētu rīcību galīgā mērķa sasniegšanai;

ii) makrouzraudzības ietvaros jābūt iespējai veikt arī tādus pasākumus, kam ir nozīme makrouzraudzībā.

2) Adresātiem tiek lūgts ESRK un Padomei sniegt pārskatu par darbībām, ko tie veikuši, reaģējot uz šo ieteikumu, vai pienācīgi pamatot darbību neveikšanu. Šajos pārskatos jāiekļauj vismaz:

- a) informācija par veikto darbību saturu un termiņiem;
- b) novērtējums par veikto darbību funkcionēšanu no šī ieteikuma mērķu sasniegšanas viedokļa;
- c) detalizēts pamatojums tam, kāpēc darbības netika veiktas, vai tam, kāpēc tās atšķiras no šī ieteikuma, tai skaitā arī attiecībā uz kavējumiem.

3. Pārskatu sniegšanas termiņi

- 1) Adresātiem tiek lūgts ESRK un Padomei sniegt pārskatu par darbībām, ko tie veikuši, reaģējot uz šo ieteikumu, vai pienācīgi pamatot darbību neveikšanu, atbilstoši turpmākajos punktos noteiktajam.
- 2) Līdz 2012. gada 30. jūnijam adresāti iesniedz ESRK starpziņojumu, aptverot vismaz šādus aspektus: a) paziņojums par makrouzraudzības pilnvarām, kas ieviestas vai plānotas; b) tiesiskā regulējuma analīze šī ieteikuma ieviešanai; c) plānotie pasākumi makrouzraudzības iestādes izveidošanai un plānotās institucionālās izmaiņas; d) katra šeit ietvertā ieteikuma izvērtējums, norādot, vai tas ir vai tiks ņemts vērā, nosakot nacionālo iestāžu pilnvaras makrouzraudzības jomā, bet noraidošas atbildes gadījumā, sniedzot pienācīgu skaidrojumu. ESRK par starpziņojumu var sniegt adresātiem savu viedokli.

3) Līdz 2013. gada 30. jūnijam adresātiem jāiesniedz ESRK un Padomei gala ziņojums. Ieteiktajiem pasākumiem ir jāstājas spēkā ne vēlāk kā 2013. gada 1. jūlijā.

4) ESRK Valde var pagarināt 2. un 3. punktā noteiktos termiņus, ja dalībvalstīs jāveic tiesību aktu grozījumi, lai izpildītu kādu no ieteikumiem.

4. Uzraudzība un novērtējums

1) ESRK Sekretariāts:

a) palīdz adresātiem, tai skaitā, veicinot koordinētu pārskatu sniegšanu, nodrošinot attiecīgus paraugus un vajadzības gadījumā precizējot pārskatu sniegšanas kārtību un grafiku;

b) pārbauda, vai adresāti sniedz pārskatus, tai skaitā, pēc to lūguma palīdzot adresātiem, un divus mēnešus pirms pārskatu sniegšanas termiņa beigām ar Koordinācijas komitejas palīdzību par tiem ziņo ESRK Valdei.

2) ESRK Valde izvērtē darbības un pamatojumus, par kuriem ziņojuši adresāti, un vajadzības gadījumā lemj par to, ka šis ieteikums nav ievērots un adresāti nav pienācīgi pamatojuši savu bezdarbību.

Frankfurtē pie Mainas, 2011. gada 22. decembrī

ESRK priekšsēdētājs
Mario DRAGHI